

Kansainvälisten oppisopimusopiskelijoiden uusi alkutaival Salpauksessa: kielihaasteet ja uudet mahdollisuudet

..Vivika tuli Intiasta Suomeen keväällä 2024 aloittaakseen työnsä hoivakodissa Päijät-Hämeessä. Hän lähti kotimaastaan yksin jättäen perheensä, mutta kohtasi onnekseen lentokentällä toisen intialaisen, ja nyt he työskentelevät samassa hoivakodissa Päijät-Hämeessä. Suomeen tulo oli jännittävää, sillä kaikki oli niin erilaista. Vivika aloitti työt hoivakodissa heti Suomeen saavuttuaan, joten suomalaiseen työkuultuuriin siirtymiseen ei juuri ehtinyt valmistautua. Aluksi Vivika koki tarvetta vetäytyä, erityisesti vapaamuotoisissa työpaikan sosiaalisissa tilanteissa. Hän ei uskaltanut esimerkiksi syödä eväitään yhteisessä taukotilassa, koska pelkäsi intialaisen ruoan tuoksun herättävän liikaa huomiota. Vivika ja toinen intialainen päättivätkin syödä evänsä pukuhuoneessa.

Tullessaan Suomeen Vivika osasi vain muutamia yksittäisiä suomen kielen sanoja, joiden avulla hän yritti selviytyä hoivakodin arjessa. Sanojen yhdistäminen lauseiksi tuntui vielä haastavalta. Vivikasta oli alusta asti mukava kohdata hoivakodin asukkaita, mutta käytännössä hän joutui selviytymään kohtaamisista yksittäisten sanojen ja ulkoa opittujen valmiiden fraasien avulla. Erityisen haastavaa oli, kun asukkaat kysyivät jotain. Vivika teki todella paljon itsenäisesti töitä kehittääkseen kielitaitoaan, lähes kaiken vapaa-aikansa. Yhtenä vapaapäivänä hän lähti ostoskeskukseen ja tapasi siellä sattumalta suomalaisen miehen. He tutustuivat ja ystävystyivät. Suomalainen ystävä auttoi Vivikaa suomen kielen oppimisessa ja erityisesti kotoutumisessa Suomeen.

Alkusyksystä tilanne oli jo muuttunut paljon. Vivika oli rentoutuneempi ja uskalsi kysyä enemmän asioita työkavereilta. Suomen kielen taito oli kehittynyt, ja hän pärjäsikin joissakin päivittäisissä tilanteissa jo kokonaisilla lauseilla. Vivika osallistui enemmän työyhteisön keskusteluihin, vaikka monet ja etenkin kiireiset tilanteet saivat hänet edelleen hiljentymään. Enää Vivika ei epäröinyt syödä eväitään muiden seurassa.

Voisitko kuvitella itsesi vastaavaan tilanteeseen? Tämä tarina on todellinen kuvaus Salpauksen sosiaali- ja terveysalan opiskelijan arjesta.

Yhteiskuntamme ja sitä kautta myös Salpauksen sosiaali- ja terveysala monimuotoistuvat jatkuvasti. Kansainvälisten opiskelijoiden määrä on lisääntynyt merkittävästi, ja heidän uudenlaiset kielitaidon ja ammattitaidon oppimisen haasteet ovat konkreettisesti myös opettajien työssä läsnä. Keväällä 2024 Salpauksessa aloitti uusi, hyvin monimuotoinen lähihoitajaopiskelijaryhmä, joka koostuu 20 kansainvälisestä oppisopimusopiskelijasta. Nämä opiskelijat, jotka ovat kotoisin pääasiassa Filippiineiltä, Afrikan maista ja Intiasta,

saapuivat Suomeen kevään aikana ja aloittivat työskentelyn Attendolla Päijät-Hämeen alueen hoivakodeissa. Monilla heistä on jo hoitoalan taustaa omassa kotimaassaan, osa taas on ensimmäistä kertaa kosketuksissa täysin uuteen alaan. Kokonaisuus haastaa kaikkia osapuolia luomaan uudenlaisia ratkaisuideoita sekä Päijät-Hämeen hoivakotien arjessa että sosiaali- ja terveysalan oppimisympäristössä. Merkittävänä tukena koko prosessissa on ollut ESR rahoittama ELMA 2.0- kohtaantojen rakentaminen monimuotoistuvalla sosiaali- ja terveysalalle hanke.

Matka Suomeen ja ensimmäiset askeleet

Ennen Suomeen tuloa opiskelijat olivat jo aloittaneet suomen kielen opiskelun kotimaassaan, mutta nyt he kohtaavat arjen, jossa kielitaito joutuu tositoimiin. Opiskelu alkoi keskimäärin kahdeksan kuukautta ennen Suomeen tuloa, ja se tapahtui pääasiassa verkossa painottuen itsenäiseen opiskeluun. Suomen kielen opettaja oli satunnaisesti tavattavissa myös kasvotusten.

Opiskelijat aloittivat työt Attendon hoivakodeissa käytännössä heti saavuttuaan. Lähihoitajakoulutus käynnistyi toukokuussa orientaatioviikolla, jolloin kartoitettiin opiskelijoiden suomen kielen taito. Tämän perusteella räätälöitiin sopivaa kielitukea, sillä ryhmän kielitaito vaihteli alkeistasolla (A1.3–A2.1). Vaikka opiskelijat pärjäävät arkitilanteissa, viestintä on vielä rajoittunutta ja vaatii vahvistamista. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että hoitotyön vuorovaikutustilanteissa opiskelijat käyttävät hyvin mekaanisesti valmiiksi opittuja, yksinkertaisia fraaseja: “Huomenta, miten nukuit?”, “Kohta aamupala”, “Nyt tehdään aamupesut”. Asukkaiden kysymyksiin vastaaminen ja yllättävissä tilanteissa reagoiminen suomen kielellä on lähes mahdotonta.

Tavoitteena kieliystävällinen oppimisympäristö uusilla kielituen malleilla

Kielitaitojen vahvistamiseksi on kehitetty uusia Suomi toisena kielenä (S2)- tuen malleja, jotka huomioivat ryhmän moninaisuuden ja monikielisyyden. Opiskelijat käyvät koulua kerran viikossa opiskellen sekä ammattia että suomen kieltä. Parhaimmillaan tunneilla on mukana sekä ammattiopettaja että S2-opettaja, joka esimerkiksi selkokielistää opetusta reaaliaikaisesti ja kokoaa yhteen päivän tärkeimmät käsitteet. S2-opettaja opettaa lisäksi viestintätilanteissa tarvittavaa yleis- ja ammattisanastoa sekä keskeisiä kielioppirakenteita. Tiivis yhteistyö ammattiopettajan kanssa on erityisen tärkeää.

Oppitunneilla painottuvat myös toiminnallisuus ja vuorovaikutustilanteiden harjoittelu selkosuomeksi. Esimerkiksi asukkaan avustamista aamutoimissa, puhelinkeskusteluja omaisten kanssa tai vaikka raportointitilanteita voidaan harjoitella mahdollisimman aidosti eri rooleihin eläytymällä. S2- opettaja jalkautuu myös hoivakotiin seuraamaan vuorovaikutustilanteita ja ohjaa opiskelijoita havainnoimaan omaa kielenkäyttöään. Konkreettisesti tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että opiskelijaa kannustetaan keräämään valmiita lauseita työkavereiden puheesta asukkaiden ohjaustilanteissa. Lisäksi opettaja voi kerätä tietoa hyödyllisistä hoitotyön tilanteissa käytetyistä fraaseista ja sisällyttää niitä koululla tapahtuvaan opetukseensa.

S2- opettaja tukee opiskelijoita myös kirjallisessa raportoinnissa, selittäen esimerkiksi kielioppimuotojen vaikutusta asioiden merkityksiin. Vieraskieliselle voi olla vaikeaa ymmärtää, miten olennainen ero on esimerkiksi sillä, onko asukas pessyt itsensä vai onko hänet pesty. Hoitotyön arjessa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa tarvitaan usein myös verbejä, joten kesällä keskityttiin perusverbien ja ilmausten opettamiseen. Koulussa mietittiin yhdessä, mitä verbejä käytetään eniten, kuten jaksaa, pestä, auttaa, kääntyä, ja kävellä.

Näistä verbeistä edettiin pikkuhiljaa lauseiden muodostamiseen, kuten "jaksatko nousta?" ja "pystytkö kävelemään?", ja samalla lisättiin sanastoa, kuten sänky, tyyny, vuodesuoja, ruokaliina sekä apuvälineitä, kuten pyörätuoli. Kielen oppiminen ei ole missään nimessä yksinkertaista.

Suomen kielen lisäksi tukikielenä on käytetty myös englantia sekä oppitunneilla että työssä. Tavoitteena on kuitenkin siirtyä kohti suomen kielen käyttöä kaikissa tilanteissa. Suomen kieltä joutuukin käyttämään aktiivisemmin, kun työkaveri ei aina puhu englantia, ja kummankin on selviydyttävä suomeksi. Työkaveri puolestaan käyttää selkeää yleiskieltä, hidasta puhetempoa ja yksinkertaista sanastoa. Myös vieraskielisen opiskelijan tulee tehdä aktiivisesti töitä tullakseen ymmärretyksi, esimerkiksi käyttämällä sanakirjaa ja taskuvihkoa uusien sanojen keräämiseen. Taskuvihko onkin erinomaisena apuväline, johon opiskelija kerää uusia sanoja ja fraaseja, ja tarkistaa niiden merkityksen joko sanakirjasta tai työkaverilta. Tarvittaessa opiskelija voi myös tuoda taskuvihkon kouluun varmistamaan uusien sanojen merkitykset opettajalta. ELMA 2.0 hanke on ollut osaltaan mahdollistamassa näiden S2- tuen mallien toteutumista.

Kielihaasteet ja niiden selättäminen työn tekemisen arjessa

Opiskelijat ovat avoimesti kertoneet suomen kielen haasteistaan ja toivovat lisää kielitukea, jotta he voisivat kommunikoida vaativissa tilanteissa. Erityisen haastavina he kokevat esimerkiksi kohtaamiset omaisten kanssa ja puhelimeen vastaamisen. Haasteet voivat näkyä arjessa myös niin, että opiskelijat eivät osallistu työyhteisön keskusteluihin palaverieissa tai taukotilanteissa. Tyypillisesti he myös hakeutuvat sellaisten asukkaiden avustustilanteisiin, joista uskovat selviytyvänsä heikommallakin kielitaidolla.

Kansainväliset opiskelijat ovat itse keksineet luovia ratkaisuja kielitaidon kehittämiseen työssä. He voivat esimerkiksi kokoontua keskenään harjoittelemaan suomen kielen vuorovaikutustilanteita työpäivän aikana, ja nämä "kielikahvilat" ovatkin osoittautuneet joustavaksi tavaksi oppia kieltä työn tekemisen arjessa. Osa opiskelijoista on huomannut, että asukkaat voivat auttaa heitä suomen kielen oppimisessa nimeämällä asioita avustustilanteissa. Eräs opiskelija kertoi, että valitsee raportilla tarkoituksella sellaisia asukkaita, joiden kanssa voi harjoitella kieltä, ja toinen kertoi, että ikäihmisen lapsenlapsi toimii kielen opettajana vieraillessaan hoivakodissa.

Myös työyhteisö voi toimia aktiivisena tukena kielitaidon kehittämisessä monin tavoin. Eräässä yksikössä otettiin käyttöön tulostettavat palaverien asialistat, joihin voi perehtyä ennakoita. Toisessa yksikössä hyödynnettiin kansainvälistä opiskelijaa muistion kirjaamisessa, jotta kielitaito kehittyisi. Joissain yksiköissä omaisia on pyydetty ottamaan vastaan "harjoitussoittoja", jotta opiskelija pääsisi harjoittelemaan suomen kieltä puhelinkeskusteluissa. Hoivakodeissa on tunnustettu kansainvälisten opiskelijoiden ohjauksen tarve ja ymmärretty hyvin myös siihen vaadittava aika. Mutta yksin näihin haasteisiin ei kukaan pysty vastaamaan.

Kaikki hyötyvät siitä, että työyhteisössä sovitaan yhdessä, miten suomen kielen käyttöä voidaan tukea arjessa ja missä tilanteissa tukikieltä voidaan hyödyntää. Kansainvälisten opiskelijoiden ja työyhteisöjen kohtaamat haasteet rakentavat parhaimmillaan uudenlaista rikasta työkuultuuria, jossa kulttuurien välinen ymmärrys lisääntyy ja arjen haasteita ratkotaan luovasti. Uskomme että Koulutuskeskus Salpauksen ja Attendon yhteistyö tukee osaavien, kielitietoisten työyhteisöjen kasvua ja auttaa näkemään kansainvälisyyden suomalaisen hoitoalan vahvuutena. Jatkamalla yhteisten pelisääntöjen, selkokielisen viestinnän ja työyhteisön tuen vahvistamista voimme luoda aidosti kieliystävällisiä työympäristöjä, jotka tukevat opiskelijoiden kiinnittymistä työyhteisöön ja kielen oppimista aidossa ympäristöissä. Monimuotoisuus on kaikkien etu, kun rakennamme ELMA 2.0 hankkeessa polkuja hoitoalan töihin.

Kirjoittajat,

Evelina Liski: Opettaja, suomen kieli ja kulttuuri
Hankeasiantuntija: Elma 2.0 – kohtaantojen rakentaminen monikulttuuristuvalla
sosiaali- ja terveysalalla (ESR 2023-2025)

Petra Salmensuu: Opettaja, sosiaali- ja terveysala
Hankeasiantuntija: Elma 2.0 – kohtaantojen rakentaminen monikulttuuristuvalla
sosiaali- ja terveysalalla (ESR 2023-2025)

Euroopan unionin
osarahoittama

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

LAB University of
Applied Sciences

salpaus
Koulutuskeskus | Further Education